

NÓDA MÓZES

MÁRTON ÁRON ÖRÖKÉBEN

A kolozsvári Katolikus Egyetemi Lelkészség szerepvállalásai

■ Márton Áron örökében? Talán szerényebben úgy fogalmaznám inkább, hogy a nyomában, hiszen sok minden megváltozott az ő kora és a kolozsvári Egyetemi Lelkészség, a diákok nyelvén a KEL születése, felnövekedése óta. Ami azonban hasonlóság, az a kolozsvári egyetemi ifjúságra való odafigyelés. A trianoni és az 1989 hozta változások valójában olyan új helyzetet és lehetőséget teremtettek, amelyekre válaszolnia kellett az erdélyi katolikus egyháznak is. A két világháború közötti időszakot a veszteség ellenére a megdöbbentő élni akarás jellemezte: az új életkörülményekhez alkalmazkodni és megoldásokat keresni. Márton Áron és kortársai írásban, szóban és tettben Kolozsvár és az egyetemi lelkeszség határait messze túllépve a romániai magyar fiatalság lelki-szellemi nevelésén fáradoztak. 1989 után a szabadság reménye és lehetősége jelentette a kihívást. Ezek egyike volt a Kolozsváron tanuló egyetemisták kérésének a teljesítése, önálló egyetemi lelkeszség alapítása és egy főállású egyetemi lelkész kinevezése. Az egyetemi lelkeszség első hat éve életem része, a személyes hangvétel ennek a következménye.

Az egyetemi lelkeszségek a katolikus értelmiségformálás hatékony műhelyei kell hogy legyenek, ez volt a kezdeti cél, ma sem más.

Márton Áron, a kolozsvári egyetemi lelkész

■ Az első világháború utáni új helyzet, amelyben a katolikus egyház kisebbségi egyházzá minősült, majd a baloldali ideológia előretörése új eszmék megjelenését jelentette, az egyház képviselte értékeket megkérdőjelezte. Az erdélyi katolikus egy-

ház válaszként olyan egyesületeket igyekezett létrehozni, amelyek a keresztény értékeket hirdették és képviselték.

Márton Áron kolozsvári egyetemi lelkész/hitszónoki munkásságát az Erdélyi Római Katolikus Népszövetség keretében végzett tevékenysége előzte meg, mindezeket és munkatársait megemlítve mutatom be élete e szakaszát.¹

Mailáth Gusztáv Károly gyulafehérvári püspök 1921. június 27-én hagyta jóvá az Erdélyi Római Katolikus Népszövetség működési szabályzatát. A Népszövetség célját a katolikus értékek, a személy, a család és közösség védelmében határozták meg.² Az intézmény 1922. augusztus 22-én hivatalosan is megkezdte működését.³ A Népszövetség szakosztályai közül most csak az Egyetemi és Főiskolai Szakosztály tevékenységét emelem ki mint a téma szempontjából relevánsat. 1928-ban Mailáth püspök Patay József piarista tanárt nevezte ki egyházi elnökké, a világi elnöki tisztségre György Lajost választották. A harmincas évektől élénk munka jellemzi az egyetemisták egyesületi életét, ugyanekkor éleződnek ki a világnézeti ellentétek is. Az Egyetemi és Főiskolai Szakosztály tevékenységébe kapcsolódott be Márton Áron, aki Venczel József és György Lajos meghívására a kolozsvári egyetemistáknak tartott sikeres előadást. Az előadástól felbuzdulva küldöttség érkezett Gyulafehérvárra, Márton Áron egyetemi lelkésszé történő kinevezését javasolva a püspöknek: „Kérjük az Egyházmegyei Hatóságot, szíveskedjék az Ő személyében főiskolai vezetőt, prézest kinevezni.”⁴ A kinevezés megtörténik, de a lakás és fizetés körüli huzavona miatt Márton Áron még a munka elkezdése előtt beadja a lemondását. A Státus Igazgatótanácsa végül megoldást talál, így Márton Áron elkezd egyetemi lelkészi tevékenységét. Az 1932. október 15-én keltezett püspöki kinevezés így fogalmaz: „praesidem iuventutis dioecesanum et contionatorem academicum”, ez egyetemi lelkészi és egyetemi hitszónoki megbízatást jelöl.⁵

Márton Áron kolozsvári tevékenységét a jól megtervezett és kivitelezett munka jellemezte. Az egyetemi diáksággal együttműködve megszervezte a szociális szemináriumot, amely a Majláth-Kör nevet vette fel, majd később az egész szakosztály átvette ezt a nevet. A szociális szeminárium megalapítása és tevékenysége mögött azt az éleslátást kell feltételeznünk, amely a kor kérdéseire kereste a megoldást. Valójában az egyetemisták között jelentkező ideológiai vitákra volt ez konkrét, gyakorlati válasz. A katolikus diákságot érzékennyé akarta tenni a szociális kérdésekre XI. Pius pápa *Quadragesimo anno* kezdetű szociális enciklikája alapján. Értékében és hatásában egyenértékű ezzel a nevelés fontosságát támogató kezdeményezés, a György Lajos vezette pedagógiai szeminárium megszervezése. A pedagógiai szeminárium a leendő tanárok képzését, valláserkölcsei ismereteinek, műveltségének gyarapodását tűzte ki célul, a kor igényeinek megfelelő pedagógusok nevelését helyezte előtérbe. Az 1933-ban megjelent *Erdélyi Iskola* ezeket a gondolatokat és terveket hirdette immár szélesebb körben. Márton Áronnak az *Erdélyi Iskolában* közölt írásai a kor fiataljait foglalkoztató kérdésekre válaszoltak. A nevelés és iskola fontosságát kiemelő írásai közül említem a legjelentősebbeket: *Világnézeti nevelés*,⁶ *Világnézeti függetlenség?*,⁷ *A kiszélesített iskola*,⁸ *Az iskolán kívüli népnevelés feladatai*,⁹ *Krisztus és a falu*.¹⁰

Márton Áron ifjúság- és népnevelő tevékenysége 1934-től még nagyobb lendületet nyert, miután megválasztották a Katolikus Népszövetség elnökévé. Nevelési elveinek gyakorlatba ültetését jellemzi ez az időszak, főbb gondolatai: a jellem nevelése, a másokért dolgozni tudás, áldozatvállalás, a létszámbeli kisebbséget minőséggel és tudással pótolva lehet csak jövő teremteni. A népművelés célját így foglalta össze: „A népművelés először természetes hivatása az egyháznak. Másodsor a népművelést rá kell építeni az elemi iskolára mint természetes alapra. A harmadik tényező a

népművelésben társadalmunk értelmiségi rétege. Mindenik tagja valamilyen tudás boldog birtokosa [...], kötelessége, hogy népe érdekében önzetlenül értékesítse.”¹¹

Márton Áron egyetemi lelkészi tevékenysége nem csupán az egyetemi ifjúság szűk körére összpontosított. Munkatársaival minden népréteget nevelni akartak. Irigylésre méltó az az együttműködés, az egy célért vállalt együtt dolgozás, amely munkájukat jellemezte. Csak legismertebb munkatársait említem: György Lajos, Venczel József, Bíró Vencel, Domokos Pál Péter, Bitay Árpád, Puskás Lajos, Veress Ernő. Márton Áronnak a kolozsvári Szent Mihály plébániára történt kinevezése után Dávid Lászlót bízták meg az egyetemi lelkészi feladatokkal.

A Kolozsvári Katolikus Egyetemi Lelkészség (újja)születése

■ A kommunista rendszer uralomra jutása megfosztotta az egyházakat a nevelésben vállalt szerepüktől. A Kolozsváron tanuló egyetemisták a város különböző plébániáin találkozhattak. A Szent Mihály plébánián a segédlelkészek feladata volt a vallás iránt érdeklődő fiataloknak programokat szervezni, bibliaórákon találkoztak az egyetemistákkal. A nyolcvanas években Erdélyben is megjelentek a különböző lelkeségi mozgalmak, kisebb csoportokba tömörültek, együtt imádkoztak a diákok. Kolozsváron Böjte Csaba ferences testvér, aki abban az időben Désen szolgált, összegyűjtötte a diákok egy kisebb csoportját, a ferences rend szellemében foglalkozott velük, rendszeresen találkoztak, egy elkötelezett és erős kis csapatot nevelt. E csapatból került ki azok egy része, akik a kolozsvári katolikus egyetemistákkal és fiatal értelmiségiekkel együtt a '89-es fordulat után igényt érzett, s ezt az igényt ki is fejezte egy szervezett keretben való tevékenységre. A kolozsvári Katolikus Egyetemi Lelkészség születése tehát hasonlóképpen történt, mint Márton Áron idejében. Az egyetemi lelkészség létrehozásának ötlete a városban tanuló katolikus egyetemistáktól, korábban végzett fiatal értelmiségiektől származott. Ők tanulmányozták a múltbeli példá(k)a)t, elsősorban Márton Áron kolozsvári egyetemi lelkészi tevékenységét, és egybefogta ezt a város egyetemében tanulóknak igényeivel. Szerettek volna egy különálló egyetemi lelkészséget.¹² Ezt kérésként meg is fogalmazták, és eljuttatták Gyulafehérvárra. Ennek eredménye volt, hogy 1993-ban, amikor szabadságról hazaértem, kezembe kaptam a Gyulafehérvárról érkezett egyetemi lelkészi kinevezésemet. Elvállaltam a kinevezést, hiszen már korábban együtt dolgoztam ezekkel a fiatalokkal, sokukat ismertem, jogosnak tartottam az igényüket. Egyetlen kérésem volt a püspökség felé: mivel kilenc éve voltam már akkor segédlelkész, függetlenséget kértem. A diákokkal folytatott beszélgetésből az körvonalazódott, hogy az egyetemi lelkésznek különállónak kell lennie, hogy tudjon a diákok rendelkezésére állni.¹³

Azt akartuk, hogy az egyetemi lelkészség központja a Piarista templom legyen, hiszen megvan a megfelelő múltja is hozzá. A városban Egyetemi templomként is ismert épületegyüttes a központban van, közel az egyetemhez, a diákok megszerették a helyet, annak önállóságát, azt, hogy nem egy hagyományos plébánia része. Itt a diákok magukra vannak utalva, mindenféle tevékenységet végezhetnek, ugyanakkor igényeik szerint alakíthatnak ki minden programot, s egyúttal magukat is kipróbálhatják olyan helyzetekben, feladatokban, amelyekre egy hagyományos plébániai közösségben még nem nyílna módjuk.

Az Egyetemi templom programjába nagyon jól belefért az egyetemi lelkészség. Ott vasárnaponként a magyar nyelvű szentmise mellett minden vasárnap volt román nyelvű és havonta egyszer örmény rítusú szentmise, így az este hat óraker tartott egyetemi(sta) mise jól illeszkedett a programba. A közösségi tevékenységek életet költöztettek a templom melletti kis irodába, a sekrestyébe, később a kis udvarra, a pincéből kialakított klubba, az emeleti terembe.

Első lépésben a Piarista templom melletti irodahelyiséget a főtéri plébánia átengedte nekünk, azt próbáltuk berendezni. Legtöbbet a templomot használtuk, a sekrestyét, illetve az udvart. A templomban volt a szentmise, a kisebb csoportokkal a sekrestyében találkoztunk, beszélgetést, lelki napot jó időben az udvaron vagy rossz időben a KEL bejárati előterében tartottuk. Csütörtök esténként a hittanórákat, illetve a később komoly szellemi kínálatot is jelentő találkozásokat mindig a plébánia hittantermében szerveztük. Erre minden héten a katolikus, a keresztény szellemi és kulturális élet példaadó személyiségeit hívtuk meg, akik mind nagyon szívesen vállalták akár Magyarországról is az utat. A diákok így ízelítőt kaptak abból, ahogyan ezek a példaképek a kereszténységüket, hitüket, meggyőződésüket a szakmai tevékenységükkel összehangolva élik meg, ahogy az természetszerűen épül be életük minden mozzanatába. És nem csak katolikusokat, nem is csak keresztényeket hívtunk: a cél az élet minden területének vagy legalábbis minél több területének a megismerése volt, az ökumené ápolása, a nyitás a más felekezeti, vallású, más meggyőződésű emberek felé.

Fontos előrelépést jelentett a KEL életében, hogy felvettük a kapcsolatot a magyarországi egyetemi lelkészségekkel. A szegedi, budapesti lelkészek és közösségek, különösen Kondé Lajos szegedi egyetemi lelkész bátorítása, tanácsai irányadóak voltak. Ebben a folyamatban fontos előrelépést jelentett, hogy rendszeresen érkeztek a meghívók a magyarországi katolikus egyetemi lelkészségek közös konferenciáira. Ezek a találkozók a lelkészség határait tágították. Majd Erdélyben is rendszeressé vált az egyetemisták szervezte OKET, az Országos Katolikus Egyetemista Találkozó. Ezt a munkát folytatták és vezették az utánam következő egyetemi lelkészek, Holló László, Balla Árpád, Orbán László és a jelenlegi egyetemi lelkész, Takó István.

A KEL szerepvállalásai

■ Az első évben két meghatározott időpont, a vasárnap esti hat órás szentmise és a csütörtök esti biblia- és hittanóra köré szerveződtek a tevékenységek. A kezdeti lelkészedésben 70-80 egyetemista részvételével tartottuk Köllő Gábor szászfenesi plébánossal együtt az órákat, amelyek két év után teljesen kifulladtak. A csütörtök estét átalakítottuk, ezután meghívtak jöttek, akik tanúságot tettek, egy élhető (keresztény) értelmiségmodellt mutattak be a fiataloknak. De voltak a gazdasági, műszaki, kulturális élet területét képviselő meghívtak is. Nagy igény mutatkozott erre a csütörtök esti programra: rendszeresen szűknek bizonyult a nem éppen kicsinek mondható főtéri hittanterem.

A hittanóra igényét egy másik program elégítette ki, ezt hétfő esténként tartottuk az időközben „lakhatóvá” tett felső teremben (a templom karzatának elfalazásával kialakított helyiség), ide a kereszténység alapjait ismerő, bérállított, a keresztény nagykorúságot elért fiatalok gyülekeztek. Itt tematikus blokkot gondoltunk el: a II. vatikáni zsinat tanításáról szóltak az előadások, a mai egyházi élet kérdéseit világitották meg szintén meghívott előadók, a bemutatást vita, beszélgetés követte. Igazi katolikus értelmiségképző műhely volt ez, ahová nemcsak a teológiára szakosodott diákok jártak, hanem a más szakosok is nagy érdeklődéssel kapcsolódtak be. Ekkoriban kerültünk kapcsolatba Békés Gellért bencés szerzetessel, Jelenits István piaristával, akik többször, mondhatnánk rendszeresen látogattak Kolozsvárra, előadásokat vállaltak, lelki napot vezettek. Az egyetem és az egyetemi lelkészség közti kapcsolat akkor alakult ki igazán, amikor Jelenits István a BBTE központi épületének nagyteremben József Attiláról és Pilinszky Jánosról tartott előadásán az egyetem magyar oktatóinak elég jelentős része megjelent. Magyarországról érkezett hozzánk többek között Szabó Ferenc jezsuita szerzetes, Kondé Lajos szegedi egyetemi lelkész, Csermák

Zoltán kommunikációs szakember, Kuklay Antal. A hazai meghívottak közül is csak néhányat sorolok a teljesség igénye nélkül: vendégünk volt Fodor Sándor, Kányádi Sándor, Szilágyi Júlia, Cs. Gyimesi Éva, Gergely István, Sebestyén Ottó, Bőjte Csaba, Botiza Ioan magyarul kiválóan beszélő görög katolikus pap, Jakab Gábor.

Lassan a helyiségek számának növekedésével lehetőség nyílt a rétegigények ki-elégítésére. Különböző kisebb tematikus csoportok alakultak: volt zenecsoporthoz, kórus, színjátszó kör, nyelvtanuló csoport, taizéi csoport, pedagóguskör, imacsoporthoz, a Parázs csoport időseket, betegeket látogatott.¹⁴ Volt időszak, amikor 14 fajta kiscsoport működött a lelkesedésen. Ez nehézség és pozitívum volt egyben, hiszen célkitűzésünké vált, hogy a héten egyszer mindenki megtalálja a számára megfelelő programot, közösséget, s ezáltal is bekapcsolódjon a lelkesedés életébe.

Nagyon szépen működött a karizmatikus, a taizéi csoport, a bibliára kisebb csoporttal folytatódott, lelkesen tevékenykedett a színjátszó kör. A zenei élet szervezésére két állandó segítségem Szász Tamás és Lászlóffy Árpád zenészek voltak, létrehoztak egy kórust az egyetemistákból, de nemcsak énekeltek, hanem közösséget is formáltak. Bizonyára a maiak is tapasztalták, hogy egy közösség sokszor sokkal több, mint maga a munka, amit végez, vagy a cél, amelynek megvalósítására alakult. Ez az általános igazság a lelkesedés minden kiscsoportjára jellemző.

Fontos lépés volt a lelkesedés életében egy másik csoport létrejötte, amelyet viccesen „egyháztanácsnak” nevezünk. Velük minden héten találkoztunk, ők alkották a lelkesedési közösség vezető magját. Ötleiteket megosztották, a megvalósításukban szerepet vállaltak. A meglévő hiányok ellenére a kezdeti lelkesedés két évig vitte előre a lelkesedést. Ezt követően szükség volt egyfajta átszervezésre, az addigi átgondolására és a jövő komolyabb tervezésére. Csíkszentdomokoson egy lelki nap után Tegzes Katalin segítőnővér közreműködésével, moderálásával, bábáskodásával meghatároztuk, valójában kik vagyunk, és miért tartozunk ide, mi a közeli és távoli célunk a tevékenykedéssel. Az újtát kereső csoport a nővér segítségével rájött az eddigi hibákra, arra, hogy nem elég a lelkesedés, tervszerűen kell szervezni. Ekkor alakult ki a szerepvállalók konkrét csoportja az addigi egyháztanácsnak nevezett laza és informális csoportból. Ekkor, ima és beszélgetések, közös tervezés során dőlt el, ki vállal elkötelezetten és most már formálisan is szerepet, meghatározott időre, meghatározott feladatkörökkel. A lelkesedést vezető csapat 6+1 néven vált ismertté, mert hat fiatal vállalt komolyabb szerepet, a plusz egy az egyetemi lelkes volt.

A mindennapi szervezés és gondok mellett döntően fontos lett a lelkesedés arcának, céljának a meghatározása. Tudatosítani kellett ki- és befelé egyaránt, hogy itt nem lehet csak egyetemista lelkesedésről gondolkodni. Az egyetemi lelkesedés diákok és tanárok közössége. A lelki élet mellett fontos a szakmai komolyság, a képzés, az egyházi és társadalmi szerepvállalásra való felkészülés, az értelmiségi küldetés tudatos vállalása. Ebben a gondolatkörben fogalmazódott meg írott formában is, hogy mi a KEL célja:

„A katolikus egyetemi lelkesedés Isten felé induló szeretetközösség. Célja az egyetemisták és fiatal értelmiségiek közös útkeresése, Isten kegyelmével a lelki, szellemi, kulturális fejlődés, valamint lehetőséget nyújtani az igény szint kialakításával, az érdeklődés felkeltésével, a katolikus értelmiség nevelésével, a felelősségtudat erősítésével, a tanúságtévő nagykorúság elérésére. Mindez felkészít arra, hogy a következő életszakaszban mindenki megtalálja hivatását és helyét, valamint hogy szerepet vállaljon a közösségteremtésben.”

Az együttgondolkodásban igazi barátokra és segítőtársra találtunk a gyulafehérvári szeminarium lelki vezetőjének személyében. Nemes Ödön jezsuita szerzetes negyvenéves missziós tevékenység után tért haza Japánból, és Erdélybe, Gyulafehérvárra jött, ott alapozni, segíteni. Két éven át rendszeresen tartott lelki napot a kolozsvári

lelkészségen. Szombaton hajnalban autóval elhoztuk Gyulafehérvárról, este hazavit-tük, s ő mindezt a szemináriumi munkája mellett is szívesen vállalta. Ő körvonalazta igazából a lelki-szellemi arculatunkat, mindannyiunkét, a lelkészét és a diákokét, a lelkészséghez tartozó oktatókét, értelmiségiekét. Mondhatni ő adott formát, lelki alapot a lelkészségnek. Ez nekem és a diákoknak, de a körünkben jelen levő oktatóknak is nagyon nagy segítség volt. Komoly szellemi munka folyt ott szombatonként, amikor is reggel megkezdtük a lelki napot, volt elmélkedés, sok csend, egészen mélyre, a gyökerekig vezető kérdések. Délben zsíros kenyér és tea volt az ebéd, és 70-80-100 diák, egyetemi oktató hétvégén ott ült, sokszor szorongott a templomban, később a hittanteremben. A siker magyarázata egyrészt Nemes Ödön személyében rejlett, másrészt a diákok nagyszámú részvétele azt tanúsította, hogy igény volt a lelki alapok lefektetésére.

Az egyetemi lelkészséget én mindig afféle „állomás”-lelkészségnek neveztem, mert a diákok állandóan cserélődnek-cserélődtek benne, szemben egy „normál” plébánia híveinek (viszonylagos) állandóságával. Első évben elkezdtük a közös munkát, s mire a hatás beérett, negyedév végén elmentek, „kirepültek” a hívek. De szép volt, hogy mindig jöttek újak, elsőévesek, akiket a felsőbb évesek bevezettek a lelkészség életébe, biztosítva a folyamatosságot. A lelkészség sajátosságához tartozik, hogy a négy év alatt kötött ismeretségek a tanulmányok befejeztével többnyire véget értek, vagy legalábbis nagyon más formában éltek tovább.

Az egyetemista státus átmeneti állapot. Ilyen lehetősége, ilyen homogén közössége soha többet senkinek nem lesz – olyan értelemben, hogy más, „igazi” plébánián nincs ilyen egység életkor, életforma vonatkozásában. Az egyetemistáknak, még ha más-más szakon tanulnak is, ugyanazok a gondjaik és örömeik. Kegyelmi időnek kell szerintem tekinteni ezt az állapotot, valahogy így: „amit itt most kapok, azt át kell adnom annak a közösségnek, ahol majd tanulmányaim végeztével élni fogok”. Ezt próbáltuk gyakorolni a lelkészségen a legkülönbélebb alkalmakkor és helyzetekben, például amikor különféle ünnepek alkalmával együttesen átvonultunk szentmisére a Szent Mihály-templomba, hogy a nagy közösséggel való egységünket megéljük és kifejezzük.

A szerepvállalások tudatosításának célja: a lelkiség és az igényesség.¹⁵ Az egyetemisták külön réteget jelentenek a pasztorációban, ami azt jelenti, hogy a velük való foglalkozásnak is sajátosnak kell lennie. A lelkészségnek elsődleges feladata, hogy lelkileg támogassa a diákokat, de ugyanakkor kitűzött célként lebeg a szemünk előtt, hogy a keresztény értelmiségi létre kell készülniük. Ez pedig azt jelenti: legyen lelkiség és legyen igényesség. Egy dolog, egy hivatás két összetevőjéről van szó. Annak ellenére, hogy manapság sokan végeznek egyetemet, mintegy „felhígulni” látszik ez a képzés, azért az egyetemi mércét nem szabad leengedni. Az az elvárásunk, hogy annál, aki katolikus egyetemista volt, s keresztény értelmiségi lett, a tudás és a hit legyen egy szinten. A mérleg nyelve a lelkészségen sokszor félrebillent. Soha nem értettem egyet azzal, hogy az egyetemi előadás, a kurzus idején valaki szentmisére jöjjön. Nemes Ödönt idézve: a diáknak elsődleges állapotbeli kötelessége, hogy végezze azt, ami az ő feladata, azaz tanuljon. Erről a diákokkal sokszor vitatkoztunk. Sokan a szakmai, hivatásbeli mulasztást a templomban mutatott buzgósággal akarták pótolni, ami azért lehetetlen gondolat, mert nem lehet a kötelességeket imával pótolni, ahogy a munka sem mehet az imádság rovására. Nem lehet megosztott az ember, harmóniára kell törekednie, ehhez az értelmének, a lelkének és a szellemének egységben kell lennie.¹⁶

A szakmai igényesség mutatja a lelki igényességet, és fordítva. Erről hasonlóan nyilatkozott utólag a közösség egyik tagja: „Egyetértek: a tudomány önmagában nem elegendő az üdvösséghez; a szembeállító megfogalmazás azonban – bizonyára a

megfogalmazók szándékától eltérően, de mégis – úgy hangzott, mintha a profán tudományban és a szellemi tudásban nem lehetne jelen az Isten. Mintha a tudás, a tudományos képzettség eleve ártana a lelkeségnek. Mintha két életünk, két tudásunk, két gondolkodásunk lenne: egy szent és egy profán. S mintha e két életnek, tudásnak, gondolkodásnak nem lenne kapcsolata egymással.”¹⁷

Az egyetemi lelkésziségek a katolikus értelmiségformálás hatékony műhelyei kell hogy legyenek, ez volt a kezdeti cél, ma sem más. A lelkésziségi közösségekben meghúzódó, csak a lelkeségi igényeket kiszolgáló tevékenység valójában gettó. A lelkésziség, ha családi közösség, onnan meríthet hitet, bátorságot az egyetemista, és a diákélet minden szintjén képes a keresztény értékeket megvallani. A hit és a tudás együtt adja a biztonságot ahhoz, hogy az ember egyenesen tudjon járni.

■ JEGYZETEK

1. Domokos Pál Péter: *Rendületlenül*. Szent Gellért Kiadó, Szeged, 1989. 99–137; Szőke János: *Márton Áron*. Nyíregyháza, 1990. 126–136; Virt László: *Márton Áron a lelkiismeret apostola*. Ecclesia, Bp., 1988. 9–30; Ferenczi Sándor: *A gyulafehérvári (erdélyi) főegyházmegye történeti papi névtára*. Szent István Társulat–Verbum, Bp.–Kvár, 2009. 335; Ozsváth Judit: *Márton Áron, a kolozsvári egyetemi lelkész és lapszerkesztő*. In: Bodó Márta, Lázár Csilla, Lövetei László László (szerk.): *Az idők mérlegén. Tanulmányok Márton Áron püspökről*. Verbum, Kvár, 2013. 17–34.
2. *Az Erdélyi Római Katolikus Népszövetség szervezeti szabályzata*. Nagyvárad, 1930. 3.
3. Gyulafehérvári Érsekség Levéltára (GYÉL), Fond. Püspökség 12–1929: Buday János beszámolója 1928. október 28.; Mihálovics Zsigmond: *A világi apostolkodás*. Bp., 1942. 320–325.
4. Antal Árpád: *Venczel József életpéldája (1913–1972)*. Keresztény Szó 11 (1993), 17–20.
5. Márton Áron kinevezése: 2538/1932. In: *Litterae Circulares ad venerabilem Clerum almae Dioecesis Transylvaniensis Anno Domini 1929–1933* (GYÉL).
6. *Erdélyi Iskola* 1933–34/5–6. 233–238.
7. *Erdélyi Iskola* 1932/15. 397–399.
8. *Erdélyi Iskola* 1933–34/1–2. 5–8.
9. *Erdélyi Iskola* 1943/2. 197–204.
10. *Erdélyi Iskola* 1936–37/1–2. 1–2.
11. Márton Áron: *A kiszélesített iskola*. *Erdélyi Iskola* 1933–34/1–2. 7–8.
12. Bereczki Silvia: *Hiszek az elkötelezett, katolikus értelmiségi réteg fontosságában*. *Keresztény Szó* 2 (2008) 9–11.
13. A katolikus egyetemi lelkésziségek Erdély más városaiban is megalakultak, és Marosvásárhelyen, Brassóban, Temesváron, Csíkszeredában, Nagyváradon ma is működnek. Marosvásárhelyen a jezsuiták vezetik, Csíkszeredában önálló egyetemi lelkész, Brassóban megbízott egyetemi lelkész tevékenykedik.
14. Farnati Anna: *Mire is volt jó?* *Keresztény Szó* 2 (2008), 11–13.
15. Nóda Mózes: *Lelkeség és igényesség*. *Keresztény Szó* 2 (2008), 5–8.
16. Nóda Mózes: *Kereszténység a romániai egyetemisták körében*. *Távlatok* 60 (2004), 43–46.
17. Gábor Csilla: *Az egyetemi lelkésziségről múlt és jelen időben*. 2 (2008), 28–29.

